

Σωτήρης Δημητρίου

η βραδυπορία
του καλού

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΒΡΑΒΕΙΟ «ΔΙΑΒΑΖΩ» 2002

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

- ΨΗΛΑΦΗΣΕΙΣ, ποιήματα, Δωδώνη, 1985
- ΝΤΙΑΛΙΘ' ΙΜ, ΧΡΙΣΤΑΚΗ, διηγήματα, Ύψιλον, 1987, Κέδρος, 1990, Πατάκης, 2018
- ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ ΑΠ' ΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, διηγήματα, Κέδρος, 1989, Πατάκης, 2018
- Ν' ΑΚΟΥΩ ΚΑΛΑ Τ' ΟΝΟΜΑ ΣΟΥ, μυθιστόρημα, Κέδρος, 1993, Πατάκης, 2015
- Η ΦΛΕΒΑ ΤΟΥ ΛΑΙΜΟΥ, διηγήματα, Πατάκης, 1998
- Η ΒΡΑΔΥΠΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ, διηγήματα, Πατάκης, 2001, 2019
- ΤΟΥΣ ΤΑ ΛΕΕΙ Ο ΘΕΟΣ, μυθιστόρημα, Μεταίχμιο, 2002, Πατάκης, 2016
- ΤΑ ΟΠΩΡΟΦΟΡΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ, αφήγημα, Πατάκης, 2005
- ΣΑΝ ΤΟ ΛΙΓΟ ΤΟ ΝΕΡΟ, μυθιστόρημα, Ελληνικά Γράμματα, 2008, Πατάκης, 2017
- ΤΑ ΖΥΓΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ, διηγήματα, Πατάκης, 2009
- Η ΣΙΩΠΗ ΤΟΥ ΞΕΡΟΧΟΡΤΟΥ, μυθιστόρημα, Πατάκης, 2011
- ΤΟ ΚΟΥΜΠΙ ΚΑΙ ΤΟ ΦΟΡΕΜΑ, διηγήματα, Πατάκης, 2012
- ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΛΙΑ, μυθιστόρημα, Πατάκης, 2014
- ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ ΜΟΥ ΔΕΛΟΥΝ, διηγήματα, Πατάκης, 2015
- ΘΑΜΠΩΣΕ Ο ΝΟΥΣ, διηγήματα, Πατάκης, 2017

ΣΩΤΗΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

*Η βραδυπορία
του καλού*

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία
Πεζογραφία – 478

Σωτήρης Δημητρίου, *Η βραδυπορία του καλού*

Υπεύθυνη έκδοσης: Ελένη Κεχαγιόγλου

Διόρθωση: Δέσποινα Ζηλιφίδου

Σελιδοποίηση: Κωνσταντίνος Καπένης

Φιλμ-Μοντάζ: Μαρία Ποινιού-Ρένεση

Copyright© Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη)

και Σωτήρης Δημητρίου, Αθήνα, 2019

Πρώτη έκδοση από τις εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 2001

Νέα έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Νοέμβριος 2019

Κ.Ε.Τ. Γ203 Κ.Ε.Π. 841/19 ISBN 978-960-16-8200-6

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΥΡΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

Αχ Ικαρία, Ικαρία	9
Στο ίδιο μονοπάτι	15
Η βραδυπορία του καλού	21
Μπακότερμα στον Άλιμο	29
Ζεροβιτάλ	37
Αππία, Εγνατία	45
Γρήγορα, Γρηγοράκη	53
Χαρούμενα Νερά	61
Τα χρώματα της γης	67
Η κύστη	73
Ξερά χορτάρια	81
Διπλός	89
Τους ζυγούς λύσατε	93
Προσωποληψία	101
Ο λεηλάτης	107
Τρεις λεξούλες	117
Γονείς και κηδεμόνες	125
Το ποταμάκι με τους γυρίνους	131
Πρώτες δημοσιεύσεις	137

Αχ Ικαρία, Ικαρία

Με το που μπήκε στο λεωφορείο άρχισε να τακτοποιεί τα κακώς κείμενα και να πιάνει κουβέντα μ' αυτούς που έβλεπαν τα μάτια της και έφτανε η φωνή της. Φορούσε μια γκρι-σιέλ στολή χωρίς διακριτικά, αγνώστου σώματος. Μάλλον θα επρόκειτο για ένστολη υπάλληλο τελωνείου κι αυτό έδινε κάποια νομιμότητα στην έκδηλη κοινωνικότητά της. Μιλούσε με το γέλιο στο στόμα που λέμε.

«Εσείς τα κοριτσάκια. Άντε μπράβο, καλές μου, να παραχωρήσετε ευγενώς τις θέσεις σας στις κυρίες από δω».

«Μα εμείς...» ακούστηκε κι απ' τις δυο μεριές αλλά τελικώς της έγινε η χάρη.

«Δεν άναψε, χρυσέ μου, ξαναπάτα το. Άσε, το πατάω εγώ. Μια στάση, οδηγέ».

«Εντάξει, το είδαμε» φώναζε εκείνος.

Αλλά ήταν αμέσως φανερό πως το θάρρος το

αντλούσε απ' το πρόσωπό της και μόνο. Ενώ ήταν πολύ χοντρή—όχι όμως ατσούμπαλα χοντρή—είχε πολύ αρμονικό πρόσωπο. Απ' όποια μεριά και να το κοιτούσες, το θέαμα ήταν πολύ ευχάριστο κι αυτή το ήξερε και σαν σαίτα το επιδείκνυε από δω κι από κει. Γελούσε ξεκαρδιστικά αφήνοντας να δούμε ως μέσα στο στόμα της, έπαιρνε εκφράσεις ακραίες μη φοβούμενη ότι θα γελοιοποιηθεί, τους κοιτούσε όλους κατάματα.

Οι άνθρωποι στο λεωφορείο ζώηρεψαν και άρχισαν να σχολιάζουν μεγαλόφωνα. Οι διπλανοί άρχισαν να μιλούν μεταξύ τους και όλοι πλέον είχαν ένα μάτι στραμμένο σ' αυτήν περιμένοντας τη νέα έμπνευσή της. Κάποια στιγμή έκατσε κι αυτή απέναντί μου στις πλάγιες θέσεις και προσπαθούσα να την κάνω λίγο να με προσέξει, αλλά εις μάτην.

Κοντεύαμε στο Πρώτο Νεκροταφείο και κάποιος πάτησε στάση.

«Άλλος για στάση νεκροταφείο» φώναξε σαν παλιός εισπράκτορας και όλοι έβαλαν τα γέλια.

Φτάσαμε μ' αυτό το ιλαρό κλίμα στο σημείο της Πανεπιστημίου όπου προσφάτως η κατασκευή του μετρό είχε καταπιεί ένα περίπτερο. Έβαλε τα γέλια.

«Όρσε ωρέ» φώναξε και φασκέλωσε κάπου αόριστα «με τους κυβερνήτες μας» και άρχισαν άλ-

λοι να μιλούν εναντίον της κυβερνήσεως και άλλοι υπέρ.

Προσπαθούσα κι εγώ να βρω κάτι να της απευθύνω τον λόγο, δεν μπορούσα. Είχα κατά νου να της εκφράσω τη συμπάθειά μου που έτσι απλόχερα μοίραζε τα λόγια της και τη διάθεσή της. Καμιά φορά απλώς ένευα με το κεφάλι, αλλά αυτή δεν το έβλεπε. Κάποια στιγμή βρήκα την ευκαιρία. Ένα τρόλει ήρθε επικίνδυνα κοντά μας και, πριν καν δυσανασχετήσει ο οδηγός, αυτή φώναξε στεντορείως «πού πας, ωρέ παντοκράτορα;» με κερκυραϊκή χροιά. Τεντώθηκα λίγο, επιχείρησα να ψελλίσω «Κερκυραία είστε;» αλλά σηκώθηκε, πάτησε το κουμπί και φώναξε στον οδηγό για στάση. Σταμάτησε το λεωφορείο, γκάριξε γλυκά μια γενική «καλ'νύχτα» και χάθηκε στη νύχτα.

Κόντευα να την ξεχάσω ώσπου μετά από καιρό την είδα πάλι. Ήταν ένα ηλιόλουστο πρωινό Σαββάτου, δεν φορούσε στολή και ήμασταν σ' ένα τρόλει. Οι συνθήκες ήταν πάλι επεισοδιακές αλλά χωρίς τη μεσολάβησή της. Αντιθέτως, θα 'λεγα ότι αυτή τη φορά δεν είχε το μπρίο και τη διάθεση της προηγούμενης. Όχι βέβαια ότι έμενε και βουβή.

Μια γριά που τα είχε λίγο χαμένα μιλούσε μεγαλόφωνα. Στους Στύλους του Ολυμπίου Διός είδε

κάτι πεύκα και άρχισε να φωνάζει «αχ πευκάκια, πευκάκια». Στρέψαμε όλοι και τα κοιτούσαμε.

«Στην Ικαρία» συνέχισε «όταν ήμουν μικρή είχαμε πολλάααα πευκάκια. Αχ Ικαρία, Ικαρία» κατέληξε με αναστεναγμό.

Όταν φτάσαμε στο Ζάππειο, «αχ να και το Ζάππειο» συνέχισε η αυτόκλητη ξεναγός. «Αχ να και η Βουλή, να και τα τσολιαδάκια μας».

Κάτι σχολιαρόπαιδα από ώρα γελούσαν –όχι με κακό τρόπο πάντως– και τη μιμόντουσαν.

«Ποιον κοροϊδεύετε, ρε παιδιά, τη γιαγιά σας;» τους είπε λίγο καθυστερημένα η τελωνειακός και κείνα σώπασαν καταντροπιασμένα. Την πρόσεξα κάποια στιγμή να κοιτάζει το κεφάλι του ενός νεαρού και το μάτι της σπίθισε. Τον κοιτούσε με γυναικείο ενδιαφέρον και ζήλεψα λιγάκι.

Ένας γέρος με καλπάκι που καθόταν σιμά της πήρε θάρρος και της απηύθυνε τον λόγο.

«Νεολαία σου λέει άλλος».

«Ναι, βέβαια» ψέλλισε βαρύθυμη. Έξω, ένας πεζός καθόταν στη διαχωριστική γραμμή και έτρεχαν μπρος και πίσω του αυτοκίνητα.

«Πάει, τον έφαγαν λάχανο» της απηύθυνε πάλι τον λόγο.

«Ναι» μουρμούρισε.

Σε λίγο το τρόλεϊ μποτιλιάρισε.

«Δεν συμφέρει να πάρεις ταξί, το πληρώνεις διπλό» είπε πάλι ο γέρος και την κοιτούσε επιμόνως.

«Ναι, ναι» συγκατένευσε με το κεφάλι πλέον, βαριεστημένα.

Νόμισα πως βρήκα την ευκαιρία να της μιλήσω και με χτυποκάρδι γέρνω προς το μέρος της. «Ανοίξατε τους ασκούς του Αιόλου» της λέω. Με κοίταξε φευγαλέα, λίγο απορημένη κι αμέσως έστρεψε την προσοχή της στην Ικαριώτισσα. Η Ικαριώτισσα είχε χτυπήσει στάση, ο οδηγός σταμάτησε, αλλά εκείνη μετακινιόταν σαν χελώνα. Κρατούσε και κάτι νάιλον τσάντες.

«Πήγα στην αδερφή μου» μονολογούσε «και μου 'δωκε ένα τάπερ με κεφτέδες και μια μποτίλια κρασί».

«Άντε, κυρά μου, κουνήσου» φώναζε ο οδηγός. Πήγε η τελωνειακός, την υποβάσταξε και αργά αργά κατευθύνθηκαν προς την έξοδο.

«Έχε υπομονή, οδηγέ» φώναζε.

«Έχε υπομονή, οδηγέ» φώναζε και η γριά. Φώναζε κι ο οδηγός κάτι δυσδιάκριτο που μάλλον κατέληξε σε «τρελοκομεία».

Οι νέοι κατέβηκαν λίγο πιο κάτω και πέρασαν μπροστά της με χαμηλωμένα κεφάλια. Καμιά φο-

ρά τη λοξοκοιτούσαν. Ενώ κατέβαιναν, είπε γρήγορα γρήγορα για να την ακούσουν «αχ Ικαρία, Ικαρία», και εκείνα, κάτω πλέον, ξεκαρδίστηκαν. Χαμογελούσε κι αυτή ευχαριστημένη και τα κοιτούσε μέχρι που χάθηκαν απ' το πεδίο μας.

Μέχρι που κατέβηκε κι αυτή δεν είχαμε άλλο συμβάν. Αντιθέτως, σαν να πέρασε ένας άγγελος, βουβαθήκαμε, πέσαμε όλοι –μηδέ αυτής εξαιρουμένης– σε περισυλλογή. Τελικά δεν της μίλησα, δεν της εξέφρασα τη συμπάθειά μου. Παρηγοριέμαι πάντως σκεπτόμενος ότι δεν μου έδωσε την ανάλογη σημασία μ' αυτήν που της έδωσα εγώ.

Στο ίδιο μονοπάτι

Με κρατημένη ανάσα έλπιζε και προσείλκυε αίσιο τέλος στους τσακωμούς του πατέρα του με τον μεγάλο του αδερφό. Τέσσερα χρόνια διαφορά είχαν κι από τότε που άρχισε να καταλαβαίνει τον εαυτό του και τον κόσμο, ο αδερφός του, το πρόσωπό του, ήταν ό,τι πιο πολύτιμο του έτυχε σ' αυτή τη ζωή. Ό,τι τον απειλούσε απειλούσε αυτόν πολλαπλώς. Πάντα θυμόταν με την ίδια αγωνία εκείνο το απομεσήμερο που ήρθε η Κερκυραία η Ευταλία που τον είχε πάρει για μπάνιο – αυτός θα 'ταν πρώτη δευτέρα δημοτικού.

«Ήρθε ο Σταύρος σου;»

«Όχι, πού 'ν' το παιδί, μαύρη και σκότεινη» της κάνει η μάνα του αγριεμένη.

«Δεν ξέρω. Εγώ νόμισα ότι γύρισε μόνος του».

Αλλόφρονες αυτός και η μάνα του με ό,τι είχαν φορεμένο –ξυπόλυτη η μάνα του– έτρεξαν στη θάλασσα. Άφαντος. Τότε γύρισε μέσα του ο κόσμος

ανάποδα. Μέχρι το βράδυ τον έψαχναν απελπισμένοι. Αργά τη νύχτα ήρθε αυτός αμίλητος, κομμένος.

«Πού ήσουν, αλήτη;» του λέει ο πατέρας του. Αυτός βουβός.

Όλο το βράδυ ξυπνούσε και με άφατη χαρά έστρεφε το βλέμμα του στο κρεβάτι του αδερφού του, στον αδερφό του.

«Να τος, κοιμάται κοντά μας».

Στο γυμνάσιο πλέον ήταν ο ήρωάς του. Ήταν στον αφρό των ωραίων παρανόμων μαθητών και ασυναίσθητα τον έπαιρνε από κοντά. Το 'χαν καταλάβει οι φίλοι του, όπου πήγαιναν, πίσω τους.

«Ρε, να και το αδερφάκι σου» του 'λεγαν.

Αυτός τον έδιωχνε. Όχι ότι δεν τον αγαπούσε, τον αγαπούσε με τον τρόπο του, αλλά δεν τον ήθελε στα πόδια του. Όποτε ο πατέρας τους τον έβριζε, αυτός γύριζε τα μάτια πάνω του, σαν να απολογιόταν, σαν να του 'λεγε «ε τι να γίνει...».

Θυμάται το τελευταίο Πάσχα που πήγαν όλοι μαζί στην εκκλησία. Πρώτη λυκείου ο αδερφός του, πρώτη γυμνασίου αυτός. Έκτοτε δεν τους ακολούθησε ποτέ και πουθενά. Γύριζε στο σπίτι χαράματα, κι αυτός άκουγε κουκουλωμένος ν' αρπάζεται με τον πατέρα του.

«Ακόμα δεν βγήκες απ' το τσόφλι σου, ρε μπά-

σταρδε, κι άρχισες αυτά τα πράγματα; Γιατί, ρε; Τι σου λείπει;»

«Άσε με ήσυχο» έλεγε μονάχα.

Ακόμα βάδιζε στα χνάρια του. Μια φορά τον κοίταζε κλεφτά απ' το τζάμι ενός καφενείου να παίζει ποδοσφαιράκι. Τον είδε κι αυτός, του έγνεψε. Μπήκε, τον κέρασε, και τον χάζευε ώρες να παίζει ποδοσφαιράκι. Ήταν ο καλύτερος.

Τον χειμώνα που έφυγε για την Αθήνα να σπουδάσει, γιόμισε άγχος. Δεν τον κράταγε το σπίτι, ο τόπος. Ο αδερφός του έκτοτε χάθηκε. Ούτε τηλέφωνο, ούτε φωνή ούτε ακρόαση. Έφαγε τον πατέρα και τη μάνα του να τον πάνε στην Αθήνα. Εκείνος ο χειμώνας ήταν μαρτυρικός.

Το καλοκαίρι που ήρθε, κάθε μέρα ξημερώματα γύριζε σπίτι. Έφυγε διωγμένος απ' τον πατέρα του στα μέσα του καλοκαιριού.

«Από μένα δεν έχει φράγκο, αλήτη, με ξέφλοισες. Κοίτα τι θα κάνεις».

Τον επόμενο χειμώνα μαράζωσε. Τον πήρε η μάνα του και τον πήγε στην Αθήνα. Το δωμάτιο που 'χε νοικιάσει ήταν τρώγλη. Αυτός αμίλητος στο κρεβάτι.

«Τι έγινε, πιτσιρίκο, πώς τα πας;» του 'πε κάποια στιγμή.

«Καλά» ψέλλισε.

Ανασκουμπώθηκε η μάνα του, έκανε εκείνη τη βρομερή γωνιά κατοικήσιμη. Το βράδυ ήταν σαν καλύτερα, κουβέντιασαν λίγο οι τρεις τους.

«Θ' αλλάξω, μάνα» της είπε. «Μην ανησυχείς για μένα».

Την άλλη μέρα που έφυγαν τον χαιρέτησε με χειραψία.

Μετά από λίγο καιρό κάλεσαν τον πατέρα του στην αστυνομία. Το ίδιο βράδυ τον άκουσε να λέει στη μάνα του.

«Δεν τα κατάφερε ο Σταύρος, γυναίκα. Τον χάσαμε».

Τότε έμαθαν από γνωστούς και αγνώστους για τον βίο και την πολιτεία του από δώδεκα χρονών παιδί ακόμα. Εισέπνεε βενζινοκόλλες και έπινε τη μαυροδάφνη απ' το μπουκάλι.

Τους φαρμάκωσε κι ένας συγγενής που είπε στον πατέρα του «Ξέγραψ' τον. Πες ότ' είναι η φύρα σου». Τέτοια καλή κουβέντα.

Τον πήρε ο πατέρας του και πήγαν στην Αθήνα. Τώρα σ' εκείνο το δώμα δεν τους είπε ούτε μια λέξη. Αμίλητοι κι οι τρεις τους.

«Βρε παιδί μου» του λέει ο πατέρας του.

«Άσε με, δεν γουστάρω» του λέει.

Μεσημεριάτικα πήρε κάτι δείγματα από χαρτιά

περιτυλίγματος για βιβλιοπωλεία και τους είπε «πάω για δουλειά». Έκανε τον πλασιέ σ' αυτά τα χαρτιά. Έπαιρνε δέκα τοις εκατό στις πωλήσεις. Μαύρο πωλήσεις. Το βράδυ δεν ήρθε. Ούτε την άλλη μέρα. Σηκώθηκαν κι έφυγαν, αυτός σπαραγμένος. Χάθηκαν στην Αθήνα και βρέθηκαν μπροστά στη Βουλή όπου χάζεψαν λίγο.

Δυο τρία χρόνια δεν έδωσε φανό. Η μάνα τους πέθανε. Ζούσε πια με το πρόσωπό του στο μυαλό του, κυρίως εκείνο το πρόσωπο που έλαμπε από κείνο το Πάσχα, εκείνο το πρόσωπο που το 'λουζε ο ήλιος της ανοίξεως όταν ήταν μαθητής. Ο πατέρας του τον ξέγραψε. Ποτέ δεν μίλαγε γι' αυτόν. Είχε πάρει μια ψευτοσύνταξη απ' το ΤΕΒΕ κι όλη τη μέρα κάπνιζε στο δωμάτιο με την τηλεόραση.

Έρθε μια φορά ακόμα η αστυνομία και τους είπαν για έναν νέο που βρέθηκε νεκρός στην Αθήνα. Είχαν υπόνοιες πως επρόκειτο για τον γιο του. Τον έστειλε ο πατέρας του να πάει για αναγνώριση.

«Πήγαινε» του λέει «να δεις αν είναι αυτός ο αλήτης».

Έφυγε με το βραδινό λεωφορείο. Είχαν όλοι κοιμηθεί στο ταξίδι, αυτός ήταν τεντωμένος, ίσα που ακούμπαγε ο κώλος του στο κάθισμα, όταν άκουσε απ' το ραδιόφωνο του οδηγού ένα τραγούδι.

Αχ περιστέρι μου
μην φεύγεις βιαστικό
κι από το χέρι μου
έλα να πιεις νερό.

Εκεί δεν άντεξε κι άρχισε να κλαίει μουλωχτά να μην τον ακούσουν. Δάγκωνε τα χείλια του, τα μάτωσε. Μέχρι την Αθήνα δεν σταμάτησε το κλάμα. Ήταν σίγουρος πως ήταν ο αδερφός του. Αυτός ήταν. Απ' την πόρτα που τον είδε έφυγε τρέχοντας, αλλά ξαναγύρισε και τους παρακάλεσε να τον αφήσουν λίγο κοντά του.

Δεν ξαναγύρισε στο σπίτι του. Έμεινε στην Αθήνα να ψάχνει τα τελευταία χνάρια του. Όχι πολύ καιρό μετά, ένα ειδησάριο σε μια εφημερίδα που ο δημοσιογράφος το επέγραφε «Στο ίδιο μονοπάτι» έλεγε ότι βρέθηκε νεκρός, στο ίδιο χάλασμα που 'χε βρεθεί νεκρός ο αδερφός του. Στην τσέπη του είχε μια φωτογραφία στα περιστέρια της Βουλής, όπου ήταν μ' έναν ηλικιωμένο άντρα. Τα περιστέρια είχαν καθίσει στους ώμους τους. Φαίνονταν τρακαρισμένοι, αιφνιδιασμένοι. Πίσω απ' τη φωτογραφία ήταν γραμμένο «Με τον αγαπημένο μου πατέρα».

Η βραδυπορία του καλού

«Προσέχτε με, προσέχτε με».

Όλη η ύπαρξή της βοούσε αυτήν την παράκληση στους ανθρώπους. Δεν υπήρξε ποτέ συμπαθής και ένιωθε βαθιά, από βρέφος ακόμη, πως γυναίκα για τους άλλους σήμαινε όμορφη εμφάνιση. Οξύνθηκε σε αντιδιαστολή η διαίθησή της. Στην παραμικρή επέμβαση των ενηλίκων στις παρέες της, αισθανόταν αμέσως την απαρέσκεια ή, πιο συχνά, την αδιαφορία προς αυτήν και την εύνοια σε άλλα κοριτσάκια, ακόμα κι όταν αυτό εκφραζόταν με αδιόρατα βλέμματα ή αντανακλαστικές μικροκινήσεις.

Δεν μπορούσες να την πεις άσχημη. Δεν είχε επιμέρους δύσμορφα χαρακτηριστικά, αλλά στο δέσιμό τους μία μόλις αισθητική δυσαρμονία ένθεν κι ένθεν του προσωπικού άξονα –για παράδειγμα το ένα ακρόχειλο ανέβαινε, το άλλο κατηφόριζε– δημιουργούσε διφορούμενες εκφράσεις. Ποιος ξέρει

πώς της έπιασαν το κεφάλι στη γέννα. Χαμόγελο και πίκρα, σοβαρότης και κοροϊδία, αδιαφορία και προσήλωση, κάθε στιγμή κι ένα μπερδεμένο ζεύγος πήγαζε απ' το πρόσωπό της. Δεν έλεγχε την επαφή της με τον κόσμο, δεν μπορούσε να κοιταχτεί στον καθρέφτη. Με τα χρόνια πάντως βρήκε μια γκριμάτσα που κάπως ισορροπούσε τη στρεβλότητά, και μ' αυτήν κοιμόταν, μ' αυτήν ξυπνούσε. Δεν ήταν εμφανές το ελάττωμα και γι' αυτό η αδιαφορία των άλλων ήταν συνηθέστερη απ' τον οίκτο.

Μοιραίως ανέπτυξε μια φανταστική ζωή, όπου ήταν ποθητή και χαρίεσσα, και ένιωθε ψεύτικα, πλην με μεγάλη ένταση, την τέρψη και τη χαρά που δίνει η επαφή με τους άλλους, τη γλυκύτητα που μεταδίδεται μέσω των σωμάτων. Αυτά φαίνονται και ιδίως το πρόσωπο που ιδεοληπτικώς ταύτισε με τον ορισμό της ζωής.

Όταν καμιά φορά, παρά τις προσπάθειες αποφυγής, συμμετείχε σε ομαδικές φωτογραφίσεις, έπαιρνε τις φωτογραφίες που της έδιναν, έκανε πως τις κοιτούσε αλλά δεν τις κοιτούσε, και κατόπι κρυφά, μόνη της, τις αναποδογύριζε και τις έσκιζε σε πολλά μικρά κομματάκια με το μυαλό της να μη σκέφτεται. Πάντα δε είχε στον νου της πώς θα κλέψει και τις άλλες για να κάνει το ίδιο. Σε παλιές όμως

φωτογραφίες – απ’ τα πανηγύρια του χωριού της – έψαχνε στους ανθισμένους, ξένοιαστους χορευτές τον τρόπο τους. Ακόμα και φανερά δύσμορφοι γελούσαν και με λαγαρά βλέμματα αναζητούσαν τον φωτογράφο. Αυτή όπου καθόταν, όπου συνευρισκόταν, έδειχνε το καλό της μέρος με μια θαυμαστή επινοητικότητα.

Εν τούτοις κατάφερε να γίνει απ’ τις καλύτερες μαθήτριες. Ματαίως. Με το εξασκημένο μάτι της αμέσως διέβλεπε την επιφανειακή επιβεβαίωση και την αμείλικτη αδιαφορία τους. Σύμφωνα με την απόλυτη άποψή της ήταν φυσικό. Τα επίκτητα τα εξηγεί κανείς και τα αντιπαρέρχεται. Η ομορφιά και η χάρις όμως δεν εξηγούνται στην ουσία τους, ούτε έχουν αυτήν την ανάγκη. Στέκουν αυθύπαρκτα και μας θέλγουν μυστηριακά.

Ένα μίσος άρχισε να κοχλάζει μέσα της για όλους τους ανθρώπους, συγγενείς και φίλους που την προσπέρασαν. Ένας καρκίνος που άλωσε τις φλέβες, την ψυχή της, όλες τις σκέψεις της όπου περνούσαν φρικώδεις σκηές. Έσκιζε σε λωρίδες τη σάρκα άλλων κοριτσιών, τις φανταζόταν πάντα βρομισμένες, να πάσχουν από ακράτεια. Να είναι παραμορφωμένες, με σάπια δόντια, πυορροούντα στόματα, κατάσπαρτες φλύκταινες με μαυροκίτρινο υγρό.

Με τον καιρό την κυρίεψαν τα αισθήματα μειο-νεκτικότητας. Διέκοψε το λύκειο και κλείστηκε στο σπίτι της όπου μάθαινε με ευφροσύνη τις πίκρες και τις δυστυχίες που επιφύλαξε η ζωή στους ανθρώπους που γνώρισαν το πρόσωπό της. Συμμεριζόταν με τέλεια υποκριτικότητα, αλλά μέσα της μερμήγκιαζε από μια ανεξέλεγκτη συγκίνηση που θεωρούσε το μερίδιό της στη χαρά.

Πολύ αργά, γύρω στα σαράντα της, βρέθηκε ένας λειψός, χαμενούλης, που την παντρεύτηκε και την έφερε στην πρωτεύουσα. Έγκλειστη σκιά σ' ένα δωάρι και έχοντας χάσει την ικανοποίηση να βλέπει απτά κι από κοντά τα βάσανα των ανθρώπων του περιβάλλοντός της και με όσους αυτοί είχαν συναισθηματική εξάρτηση, γράφτηκε συνδρομήτρια στις τοπικές εφημερίδες. Με αγαλλίαση ρούφαγε τα δυσάρεστα γεγονότα και στα καλά έψαχνε πίσω τους να βρει το κακό που τ' ακολουθούσε. Τους θανάτους τους συλλάβιζε με χτυποκάρδι που γλυκομούδιαζε το στήθος της.

Αργότερα φρόντισε κι έγινε μέλος στην Αδελφότητα, όπου επιτηδείως μάθαινε τις ιδιαίτερες αναποδιές και θλίψεις των συντοπιτών της κι έβρισκε πρόσφορο έδαφος και πλούσιο υλικό στις συγκεντρώσεις τους, δεδομένης της ταχύτητας κυκλοφο-

ρίας και του πιο ασήμαντου κακού και τη βραδυπορία χελώνας του εξαιρετικότερου καλού.

Πήγαινε επισκέψεις στα νοσοκομεία όταν μάθαινε γι' αρρώστια, και πάντα μάθαινε, κι ενώ η προσποίησης της έφτασε σε ύψη –έκλαιγε πλέον από συμμερισμό– ρούφαγε την ανημπόρια, την ψυχική ανισορροπία, φτεροκόπαγε άγρια η ψυχή της όταν η περίπτωση ήταν ανίατη, και με τον καιρό επέκτεινε τις επισκέψεις της σε σπίτια φανερά δυσπραγούντων, για να 'χει πρόσχημα, συμπατριωτών της. Στις δε κηδείες φρόντιζε να έχει πλήρη εποπτεία στα σώματα των συγγενών του εκλιπόντος.

Μια μεγάλη φήμη καλού ανθρώπου συνόδευε πλέον το όνομά της. Το μόνο που τη σκύλιαζε γιατί δεν μπορούσε να το ελέγξει ήταν το τρέμουλο στο ρουθούνι όταν έφτανε στην επίμαχη ερώτηση, «τι κάνει ο...».

Ένωθε ότι την πρόδιδε στους ομοιοπαθείς της. Και λίγο πολύ, όλοι κατά την άποψή της ήταν ομοιοπαθείς, γιατί σκεφτόταν πως ψεύτικα ουσιαστικά οδύρεται η μάνα για τον χαμένο γιο της. Αυτό που την πονά είναι η διακοπή της συμβίωσης με τον άνθρωπο που είχε ταυτίσει με την ύπαρξή της. Η ίδια συνήθεια είχε και την ίδια αλώσει, κι άμα δεν είναι έτσι γιατί δεν πονά το ίδιο άμα χάσει τον γόνο της

βρέφος. Πόσο μάλλον γιατί ανακουφίζεται όταν κάνει έκτρωση.

Σκεφτόταν ακόμα πως οι άνθρωποι κάνουν οικογένεια, δηλαδή δημιουργούν υπόδουλους συναισθηματικά εντός της αυλής τους και χαιρέκακους έξω απ' αυτήν ανθρώπους, ακριβώς επειδή δεν πιστεύουν καθόλου στην κοινωνικότητα. Αντιθέτως όλοι τους μετέχουν –με διαβαθμίσεις– στα δικά της συναισθήματα.

Έτυχε αυτή, για λόγους φυσικά έξω από τη θέλησή της, να τα κάνει κέντρο στη ζωή της. Κοντολογίς ανήγαγε την κακότητα σε δεσπόζουσα ιδιότητα της ανθρώπινης ψυχής. Μάλιστα έλεγε μουρμουρίζοντας «όλοι στα σκατά, κερατάδες, στα σκατά» και κορούφανε το άλλοθι ρίχνοντας με μανία το φταίξιμο στη μάνα της.

«Ας μ' έκανε όμορφη αυτή».

Το παράξενο είναι πως η γυναίκα αυτή εσυγκινείτο από τον ξένο, μακρινό πόνο, που άκουγε στις ειδήσεις στην τηλεόραση. Λες και είχε, εν σπέρματι, για το είδος, συναισθήματα αλληλεγγύης. Φύλαγε το μίσος της για τους ανθρώπους που 'χαν δει το πρόσωπό της, που την είχαν αντιπαρέλθει. Πέρα όμως από τις παρυφές του ανθρώπινου τύπου των γνωστών και των συγγενών της, το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της έσβηγε παντελώς.

«Προσέχτε με, προσέχτε με».

Ω, τι θα μπορούσε να κάνει αν ήταν γερή και όμορφη. Θα 'χε άπειρη αγάπη και τρυφεράδα για τους άλλους. Θ' ακροφίλαγε ήπια βλέμματα κι ανάσες μοσχομύριστες. Αδιάκοπα θα τρεμούλιαζε από ηδονή η κρουστή, αφράτη σάρκα της, από αγκαλιά σε αγκαλιά. Δεν θα 'φευγε ποτέ από τον τόπο της. Θα πήγαινε νυχτοήμερα επισκέψεις σε γιορτές και τελετές, και θα μιλούσε σε όλους με διάθεση και φροντίδα. Θα περιέφερε την ομορφιά της στις βόλτες τα καλοκαιρινά βράδια, στις αμμουδιές. Θα κοιμόταν ελάχιστα, γιατί θα 'ταν χαμένη ζωή. Ό,τι μέλη, χείλη, βλέμματα λαχταρούσε για φιλία και έρωτα, από άντρες και γυναίκες, θα τα 'χε.

«Προσέχτε με, τέρατα, προσέχτε με».

Καταπονήθηκε πολύ απ' τη διαρκή ψυχική αναστάτωση και πέθανε σχετικά νέα. Παραδόξως πήγε πολύς κόσμος στην κηδεία της. Παραδόξως, γιατί κανείς δεν πίστεψε στιγμή τη φιλαλληλία της. Ποιος μπορεί να ξεγελάσει ποιον. Πήγαν ίσως γιατί ένιωθαν κάποια ευθύνη για μια θλιβερή ζωή. Ίσως ωθούμενοι από σκέψεις για την κοινή μοίρα, τον κοινό βασικό ψυχισμό. Ίσως ακόμα αναλογιζόμενοι τις άδικες συμπτώσεις που της στέρησαν το μερίδιο της αγάπης.